

Hak-al

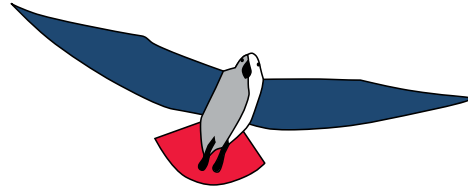
- *De wondere wereld van spinnen*
- *Wilde natuur in de knel*
- *Overwintering van wilde bijen*

Het Oortdeel

Louis van Oort
Lvanoort@planet.nl

De vogel van de vrijheid

Ik weet niet hoe het u verging op woensdag 22 november even na 21.00 uur, maar ik moest mijn onderkaak van mijn knieën wrikken nadat de exitpoll van de verkiezingen was getoond. Bijna een kwart van de stemgerechtigde Nederlanders had op de PVV gestemd. Ongeloof streed om voorrang met ontzetting; het onbestaanbare bestond nu echt.

Met zo'n enorm percentage kan het niet anders dan dat ook verschillende lezers van de Hak-al op de Partij voor de Vrijheid hebben gestemd. Maar ik vermoed dat dat bij lange na niet 1 op de 4 is. En hopelijk hebben deze mensen dat vooral gedaan vanwege het logo van de PVV. Dat is een gestileerde vogel, want een vogel is immers een krachtig symbool van vrijheid. Goed gekozen dus, dat logo. Hoewel...

Ik heb deze vogel nog altijd niet kunnen determineren. Vermoedelijk moet het een meeuw voorstellen, maar het is beslist geen meeuw die in Nederland voorkomt. Wel een beetje jammer natuurlijk voor een partij die vindt dat Nederland in alles op één moet staan en buitenlandse zoot (mensen, wolven, whatever...) hier beslist niet thuis hoort.

Ook die kleurstelling: blauw-wit-rood, da's toch eigenlijk een soort anti-Nederland. Of zou de ontwerper zeer visionair zijn geweest en al in 2006 hebben voorzien dat de omgekeerde Nederlandse vlag hét rechtspopulistische symbool van de vroege jaren '20 zou worden?

Hoe dan ook, de donkere ondervleugels van de PVV-meeuw hebben nog wel iets weg van die van een witoogmeeuw (hoewel die niet blauw zijn maar donkergrijs). Laat die meeuw nou echt een soort van het Midden-Oosten zijn. Wat een gezellige ironie, dat uitgerekend de PVV een vogel uit dat deel van de wereld in het logo zet!

Alsof Ajax volgend jaar met een gestileerde afbeelding

van de Euromast op de borst aantreedt in de Keuken Kampioen Divisie.

En dan die staart. Er bestaat geen enkele meeuw in de wereld met een bloedrode staart. Hoe komt die meeuw dan aan zo'n staart? Staat het misschien voor strijd? Voor het Neêrlands bloed dat door d'aderen vloeit van de rechtschappen Nederlander? Of is het rood hier geleend uit het bekende kleurenmodel voor managers, waarbij mensen met een 'rode persoonlijkheid' dominant, daadkrachtig en direct zijn? Ik denk dat we, als we naar de partijleider kijken, het inderdaad in deze hoek moeten zoeken. Veel dominanter en directer dan ome Geert krijg je ze niet.

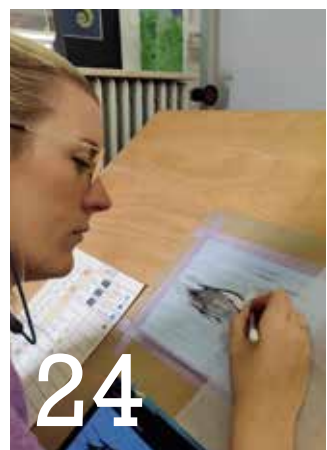
Wat hebben we nog meer? De snavel. Of nou ja, snavel... eigenlijk zie je een soort zwart wiebertje zitten op de plaats waar je een snavel verwacht. Het geeft de kop van de vogel iets koddigs. Het lijkt eerder een witte kaketoer dan een meeuw. De witte kaketoer is trouwens een soort van de Molukken.

Tot slot de poten van de 'meeuw', die zo gedetailleerd bekeken steeds meer tot een Frankenstein-creatie verwordt. Die poten lijken in de verste verte niet op meeuwenpoten. Die hebben immers zwemvliezen. Deze vogel heeft poten die zich misschien wel het beste laten omschrijven als twee afgebrande luciferkopjes. U weet wel, die uit het bekende doosje met de boerenzwaluwerop: Säkerhets Tändsticktor (uit Zwééééden, klinkt een reclamedeuntje van weleer nu in mijn hoofd).

Kortom: de radicaal pro-Nederlandse Partij voor de Vrijheid heeft een soort Frankensteinvogel als logo met Midden-Oosterse, Molukse en Zweedse invloeden. Hoe multi-culti wil je het hebben? Maar wel heel direct en daadkrachtig natuurlijk. Dat wel. En dominant. 🐦

Coverillustratie: kruisspin met honingbij.
Annette van Berkel

In dit nummer

- 2 Het Oordeel – *De vogel van de vrijheid*
- 4 Van het bestuur – *Groen lintje*
- 5 Waar komt die naam vandaan? – *Sperwergasmus*
- 8 Oude Hak-als gedigitaliseerd
- 10 Fwiet
- 12 Uiterwaarden Culemborg
- 14 De focus op: *Henkjan Kievit*
- 16 Overwintering van wilde bijen
- 18 Daarom Dierenambulance

- 20 Aha op die manier! – *Gerrit Jan Klop*
- 22 Een wandeling met *Willem Alpherts*
- 24 Ik teken ervoor! – *Nonnetje*
- 26 Drie jeugdactiviteiten
- 28 De wonderse wereld van spinnen
- 30 Oproep Special Hak-al 02-2024
- 31 Colofon, info en adressen
- 32 Fijne feestdagen!

Van het bestuur

bestuur@nvwc.nl

Geen groen lintje voor de NVWC

door Kars Veling

Winnares Ada Wille met fractievoorzitter GroenLinks Tim de Kroon.

We waren genomineerd voor het groene lintje, een onderscheiding die door GroenLinks Culemborg jaarlijks wordt uitgereikt aan een persoon of organisatie die zich hard maakt voor de biodiversiteit in onze gemeente. Andere genomineerden waren Culemborg Blues, Melle van Dijk en Ada Wille en - postuum - Joost Reus. Hij ontving al een groen lintje bij zijn afscheid als wethouder.

Culemborg Blues is, als grootste festiviteit in Culemborg met duizenden bezoekers bezig om het festival steeds duurzamer te maken. Op allerlei manieren probeert men de negatieve impact op het milieu te verkleinen. Een hele goede zaak en de nominatie was dan ook helemaal terecht. Dat geldt trouwens ook voor Melle van Dijk. Deze is actief in Parijsch en probeert daar zoveel mogelijk kleur in de wijk te brengen onder andere door het zogenaamde tegelwippen te stimuleren. Steen eruit en plant erin!

Ada Wille ten slotte is als landschapsarchitecte al jarenlang enorm actief om meer biodiversiteit te krijgen in Culemborg. Tim de Kroon, fractievoorzitter van GL verwoorde

het zo: "Verlies van biodiversiteit is een van de grootste uitdagingen van deze tijd. Jij strijdt hiertegen, niet alleen via kennisoverdracht en bewustwording, maar ook als trekker van het initiatief Kuilenburger polderplan. Dit plan heeft als doel het natuurinclusief inrichten van de polders Redichem en De Geeren in het oostelijk buitengebied van Culemborg. Jij bent onze voorvechtster voor biodiversiteitsherstel. In je eigen omgeving, de Hondijker theetuin, en ook daarbuiten werk je daaraan." In de kop boven het artikel in de Gelderlander over haar lintje werd ze zelfs de 'Culemborgse biodiversiteitskoningin' genoemd!

Dit was een onderdeel van de speech voor de winnares, want het groene lintje gaat dit jaar naar Ada. Zijn we nu teleurgesteld? Nee, zeker niet want we vinden dat Ada deze onderscheiding helemaal verdient. Ze is, in haar eentje en in samenwerking met vele anderen waaronder de NVWC, enorm gedreven bezig. Ze heeft niet alleen goede ideeën, maar ze weet ook echt veel voor elkaar te krijgen, vooral omdat ze heel veel mensen kan 'meekrijgen'. Ada, gefeliciteerd en we werken graag nog vele jaren met je mee! 🐦

Waar komt die naam vandaan?

Na eenendertig jaar..

*Zingend mannetje sperwergrasmus.
Marcel van der Tol*

door Ellen Geleedst, fotografie Paul van Veen tenzij anders vermeld

Het is een prachtige nazomer geweest dit jaar. Maar nu, half oktober, is daar dan echt de overgang naar de herfst. Opeens moet het zomerdekbed verwisseld worden voor een warmere variant. In de supermarkten is weer herfstbok verkrijgbaar. De laatste muggen weten zich door kieren en gaten te wurmen om ons nog even uit de slaap te houden. En de vogeltrek, die neemt massale vormen aan.

Juist door het mooie weer hebben veel soorten gewacht met te vertrekken uit Scandinavië en lang is de wind zuidelijk georiënteerd geweest. Maar nu wordt het interessant: met de invallende kou komen de grote groepen maar ook de interessante eenlingen onze kant op. Onder trektellers en andere fanatieke liefhebbers is er sprake van vogelkoorts, of op zijn minst een flinke verhoging!

Sgm-koorts

In huize Van Veen-Geleedst betekent het najaar ook altijd een beetje extra spanning. Zou er dit jaar een sperwergrasmus bij zitten? En

dan liefst niet zo eentje die aan het einde van de dag wordt gezien aan de kust om de volgende ochtend al weer doorgetrokken te zijn. Nee, echt eentje die je in het weekend kunt gaan bekijken? Ons gezinnetje bestaat uit drie personen en daar zit één fanatieke vogelaar bij (Paul). Maar van die sperwergrasmus krijgen we alle drie op zijn minst een lichte verhoging.

Waarom? Omdat Paul er al 31 jaar over praat en naar zoekt. Omdat ik dat al 28 jaar meekrijg en onze zoon nu ruim 16 jaar. Steeds weer gaat het erover. Vakantiebestemmingen worden er zelfs op afgestemd. Ook deze zomer weer hebben we Pauls verjaardag

Waar komt die naam vandaan?

besteed aan het sjouwen en speuren in een insectenrijk gebied om te proberen aan Paul zijn ultieme verjaardagscadeau te geven: een waarneming van de sperwergrasmus. Die naam wordt overigens zelden voluit genoemd in huize Van Veen-Geleedst; we spreken over de sgm. En zelfs onze gezins-app kreeg de naam 'ksgm zonder sgm'. Dat staat voor 'koe, schaap, grijze melde' (onze bijnamen in gezinsverband), 'zonder sperwergrasmus' (dat spreekt voor zich). Waarom, zal menig een zich nu afvragen, zoekt Paul al 31 jaar naar die specifieke vogel? Ook dat kan ik uitleggen.

30 augustus 1992

Daarvoor moeten we terug naar de legendarische zomerdag van 30 augustus 1992. Die dag toog Paul, in het bezit van een rijbewijs en auto, met de jonge honden Tom en Arjan naar Texel, om daar de sperwergrasmus te gaan zoeken. Het weer was bepaald niet geweldig en het resultaat ook niet. Uren en uren is er gezocht. En toen de regen bleef stromen en de boot terug toch zachtjes aan opgezocht moest worden, stonden ze nog altijd bij het struikje waarin anderen het beestje hadden zien verdwijnen. In een ultieme poging en niet geheel volgens de nu geldende normen en waarden van deze heren, hebben ze het beestje een beetje geholpen met zichtbaar te worden. En warempel, hij kwam even uit de struik om vervolgens weer pijlsnel de dekking in te gaan. Maximaal drie seconden, mogelijk zelfs minder en bij slechte omstandigheden zichtbaar; dat is niet hoe je het wilt als vogelaar. Daarom beloofde Paul zichzelf ter plekke plechtig dat er een mooiere waarneming moest komen en liefst snel ook.

Jaren kwamen en gingen; zoekpogingen kwamen en gingen. Zo hadden we in 2013 weer een meivakantie speciaal in een gebied in Duitsland waar volgens reisverslagen van vogelaars kans moest zijn op de sgm. Het weggetje waarlangs hij af en toe gezien werd, was bekend. Er werd dus een vakantiehuisje gezocht daar vlakbij, om heel veel ochtenden rond zonsopkomst langs de meidoorns te kunnen struinen. Prachtige vogels gezien, zoals op de foto's zichtbaar, maar weer geen sgm. Feitelijk is eind april, begin mei ook net iets te vroeg. Ze zijn dan nog n t niet terug uit Afrika. Maar ja, dan hebben we in Nederland nu eenmaal schoolvakantie.

Na die mislukte poging afgelopen zomer op Pauls verjaardag, besloot Paul weer eens een zoektocht te wagen op Texel, door daar half september een lang weekend door te brengen. Sperwergrasmussen komen namelijk van alle zeldzaamheden het vroegst in het najaar opduiken; vanaf eind augustus zijn ze er zo af en toe al. Maar ook dat liep weer op niets uit. En na dat weekend heeft Paul besloten dat de sgm voor hem niet meer bestond en dat het zoeken zou worden opgegeven.

14 oktober 2023

Dat opgeven heeft hij een paar weken volgehouden. Maar toen maakte het fraaie nazomerweer zoals gezegd plaats voor flink kouder weer en voor de juiste luchtstromen. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan, dus er zou – vooruit – toch nog  n poging worden ondernomen. Al een paar dagen werd er een exemplaar in de buurt van Bloemendaal gemeld. Op zaterdag 14 oktober vertrok Paul voor dag en dauw die kant op. Om negentien minuten over twaalf stuurde hij een berichtje met foto naar de gezinsapp met de tekst: KSGM (met SGM)!!!! Het was eindelijk, eindelijk gelukt en daarvan getuigen ook de foto's bij het artikel. Onnodig te vertellen dat Paul nog het hele weekend bleef stuiteren.

De naam sperwergrasmus

De grasmussen zijn niet mijn favoriete familie. Ik heb al eens eerder verteld dat grasmussen, graspiepers en graszangers alleen al door hun naam voor mij niet uit elkaar te houden zijn. Maar ik moet toegeven dat de sperwergrasmus een positieve uitzondering is. In ieder geval als het een mannetje in broedkleed betreft. Die heeft namelijk fijne grijze streepjes, een beetje zoals een sperwer. De vrouwtjes en

de juvenielen vallen dan weer wel in de categorie 'klein grauw vogeltje'. Maar het mannetje, dat moet ik toegeven, is een pareltje. De wetenschappelijke naam is *Silvia nisoria*, oftewel: 'sperwerachtige bosvogel'. Daarmee is het verhaal van de naam wel verteld.

In onze streek is de sgm geen voor de hand liggende waarneming. Ook de website van de Vogelbescherming meldt dat het gaat om een zeldzaamheid, die vooral op de Waddeneilanden gezien kan worden in het najaar. "Doorgaans zitten ze diep verscholen in besdragende struiken." Ja, dat vermoeden bestond in ons gezin al!

Verlanglijstje

Wie zich afvraagt of Paul nu in een gat valt, nu de zoektocht na meer dan dertig jaar is afgerond, kan ik geruststellen. Er is alweer een meivakantie voor volgend jaar geboekt in het gebied aan de Elbe. Dit jaar valt die ook nog ietsje later dan gebruikelijk, doordat ook Hemelvaartsdag erin valt. De wanhopige zoektocht is voorbij, maar een n g mooiere foto, dat staat nog wel op het verlanglijstje. Zo'n mooi mannetje met van die fraaie streepjes, liefst zingend op een takje, dat zou toch helemaal geweldig zijn...

Al in de middag van de 14e oktober is de naam van onze gezins-app gewijzigd in 'ksgm (met sgm)'. Drie keer raden wat nu onze profiel-foto is!

Bloemrijke weide tussen meidoorn- en sleedoornstruweel; het optimale biotoop van de sperwergrasmus.

Rechts juveniele sperwergrasmus in de duinen.

Braamsluiper als 'bijvangst' in een van de zoektochten.

Ook de grauwe klauwier was volop aanwezig.

49 Jaargangen

Kulfeend 10

Natuur- en Vogelwacht Culemborg.
kontaktdres: Molenva1 45, Culemborg.
telf: 03450-5123.

Op woensdag 7 maart zijn we gekomen tot de oprichting van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg. Deze groep heeft als doelstelling.

a. Jongeren vanaf ongeveer 12 jaar belangstelling bij te brengen in de natuur. Dit kan gebeuren door middel van excursies in de omgeving, het houden van weekendjes en kampjes in andere natuurgebieden. En het verzorgen van gezellige avonden met dia's en films over diverse onderwerpen. Het ligt in de bedoeling om in de toekomst wat programma's te maken op scholen en om een voorlichtingsavond te organiseren. Voorlopig begint de groep te draaien met een kleine kern van 15 leden, die zich nu al opgegeven hebben.

21 maart houdt de groep een voorbespreking om 19.30 uur bij Gerard van Zuylen thuis.

22 maart zal er een kennismakingsexcursie worden gehouden.

De begeleiding van deze jeugdgroep zal gebeuren door Gerard van Zuylen.

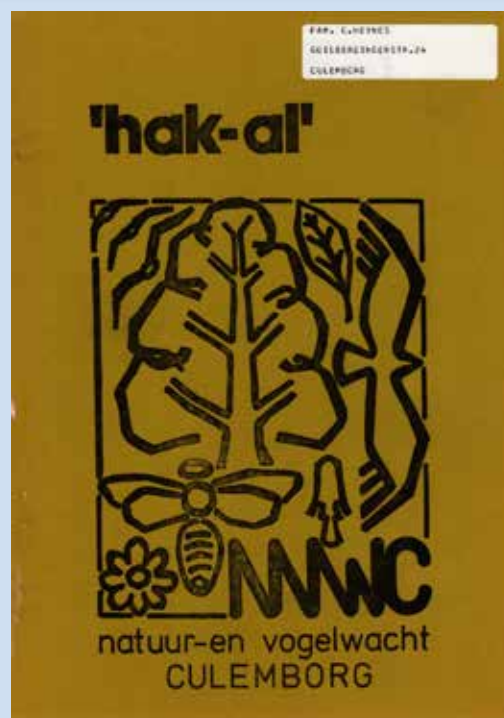
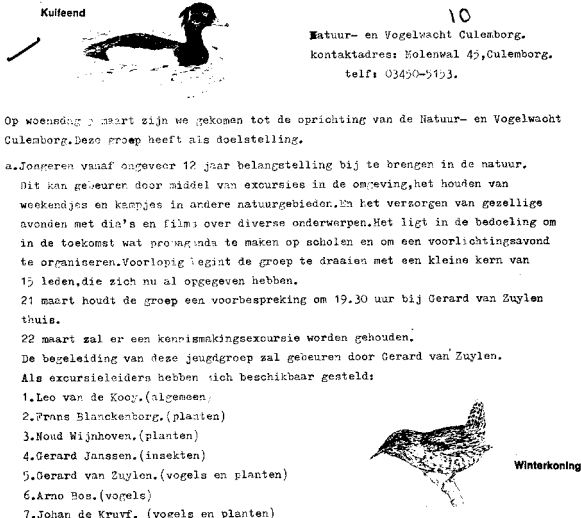
Als excursieleiders hebben zich beschikbaar gesteld:

1. Leo van de Kooij, (algemeen)
2. Frans Blanckenborg, (planten)
3. Houd Nijnhoven, (planten)
4. Gerard Janssen, (insekten)
5. Gerard van Zuylen, (vogels en planten)
6. Arno Bos, (vogels)
7. Johan de Kruijf, (vogels en planten)

b. Verder is er een tweede groep bestaande uit mensen die willen komen tot een inventarisatie van natuurgebieden in en om Culemborg. Een aantal zal zich bezig houden met het inventariseren van vogels. Er wordt o.a. meegewerkt aan het Atlas-project. Verder is er een groepje mensen die zich bezig houden met planteninventarisatie, insekten en het onderzoeken van de fauna om Culemborg. Hieronder een lijstje van mensen die een bepaald onderzoek coördineren, en die je kan bellen om eens mee te gaan.

Planteninventarisatie: Houd Nijnhoven.
Faunainventarisatie: Arie Bleijenberg.
Vogelinventarisatie: Arno Bos.

Voor beide groepen bestaat de mogelijkheid om met elkaar eens op excursie te gaan. (zie programma)

door Ruud Post

Je kent het wel. Je zoekt naar een eerder uitgegeven Hak-al, maar waar had je hem nou toch gelaten? Of een andere bekende kwestie. Wanneer gooi je de oude Hak-als eens een keer bij de oude kranten? Géén haar op je hoofd die daaraan denkt natuurlijk, maar eerlijk gezegd: de verzameling van die prachtige Hak-als wordt wel steeds groter. Er staan zo verschrikkelijk veel mooie artikelen in die Hak-als. Echt onacceptabel om al je Hak-als zonder meer weg te doen. Gelukkig heeft het bestuur, in samenwerking met de redacteurs van de vernieuwde website van de vereniging en het archief, dé oplossing voor dit soort problemen gevonden.

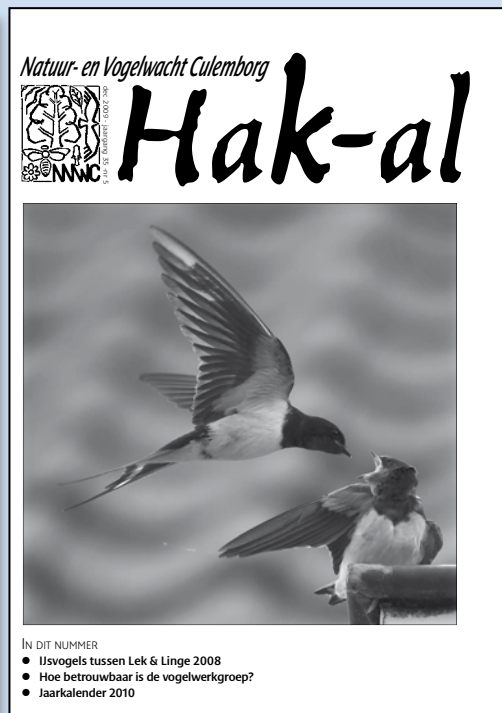
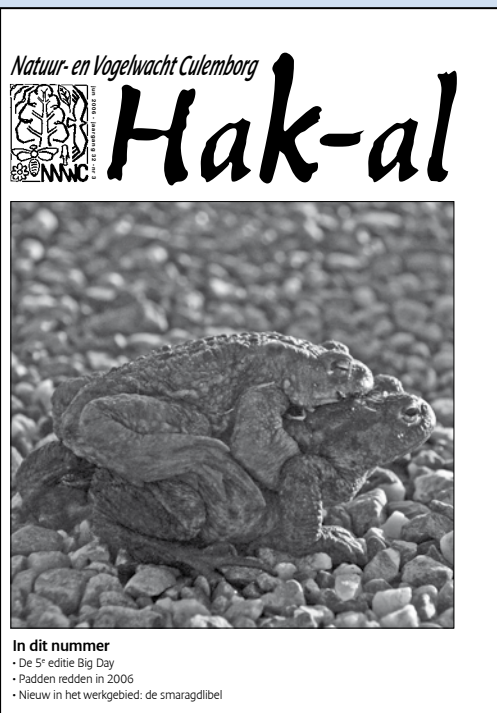
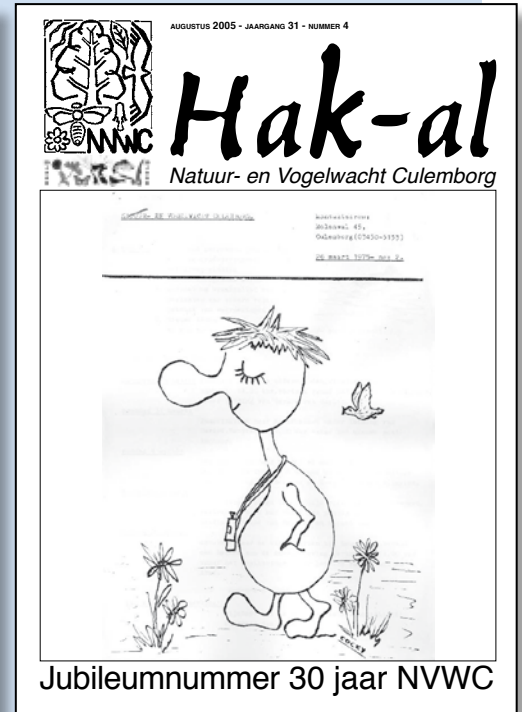
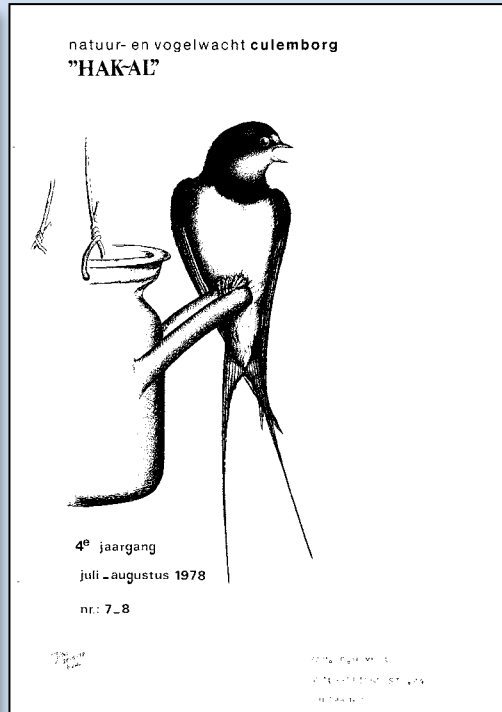
Vanaf de maand oktober zijn alle 49 jaargangen van de Hak-als in welke vorm dan ook, op de website van de NVWC geplaatst. Nu kan je niet alleen je zoekgeraakte Hak-al makkelijk terugvinden maar ook artikelen uit het verleden teruglezen. En dat is echt leuk!

Om maar eens een feitje aan te stippen: uit de eerste uitgave, als een zogenaamde natte kopie van Rank Xerox uitgevoerd, blijkt onderstreept en wel én volgens de nieuwe spelling: "Geen contributie!!! Wel een vrijwillige bijdrage!!!!" Wat blijkt? Op 5 maart 1975 (de oprichtingsvergadering) is besloten om geen contributie te heffen,

maar om eenieder vrij te laten wat voor bijdrage hij/zij wenste te geven aan de Natuur- en Vogelwacht Culemborg. Even voor de beeldvorming. Het ledenaantal van het eerste uur bestond toen al uit 31 personen.

Of ontdek dat de eerste voorbladen van het clubblad tot april 1979 voorzien zijn van meesterlijke natuurtekeningen van Jilles van de Warenburg. Door een aantal uiteenlopende redenen heeft Jilles aangegeven te moeten stoppen met zijn onmiskenbare artistieke bijdrage. En zo kwam het idee om een tekenwedstrijd uit te schrijven voor de voorplaat voor de Hak-al. De winnaar, de heer A. de Jong uit Geldermalsen, had vooraf niet kunnen bedenken dat zijn

Hak-al digitaal

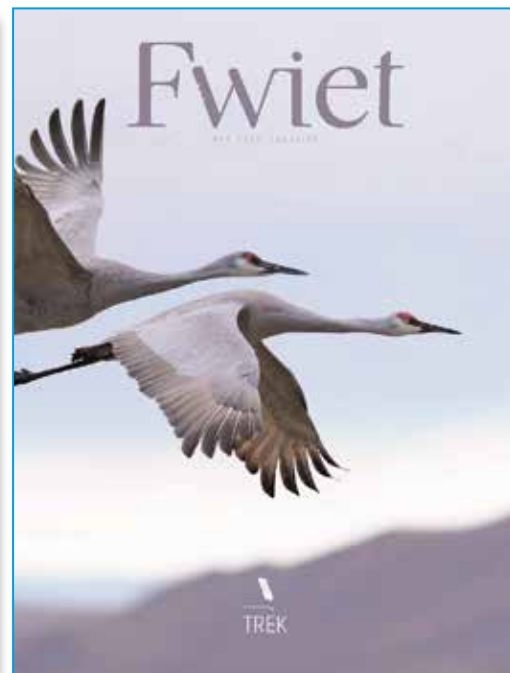
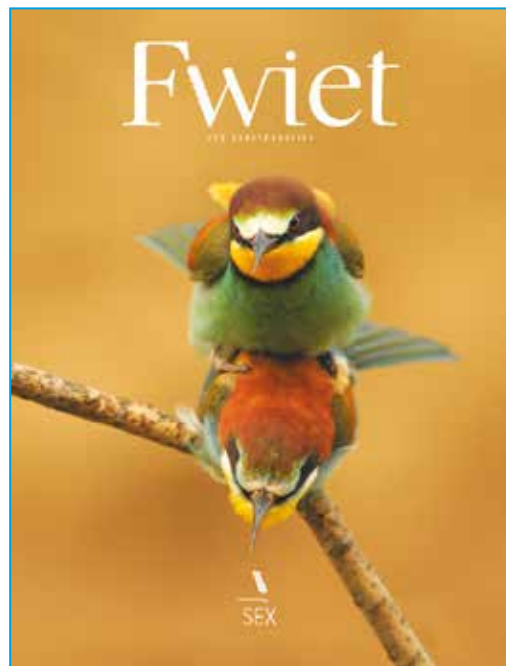
inzending uitgegroeid is tot het beeldmerk van de NVWC. Wat ook leuk is om zelf te ontdekken, wie is nou de bedenker van de naam voor ons clubblad de Hak-al? En wat maakt deze unieke naam nu zo goed gekozen?

Hak-al, van Rank Xerox tot digitaal in kleurendruk. Ze zijn nu allemaal terug te vinden op de website van de NVWC.

Tip: Je hoeft niet alle uitgaven van de Hak-als uit te spitten om het plaatje van de Hak-al compleet te krijgen. De geschiedenis van het verenigingsblad vind je overzichtelijk terug in het nummer 2005-4, blz. 14. Dit is een speciale uitgave in het kader van het jubileumjaar, 30 jaar NVWC.

Fwiet fwiet fwiet fwiet fwiet!

door Petra Ringenaldus

Wie mij een beetje kent, weet dat als ik ergens enthousiast over ben, mijn omgeving daar niet aan ontkomt. Ik smeer anderen graag dingen aan waar ik zelf blij van word. En ik vrees dat jullie daar, nu ik weer lid ben van de NVWC, ook aan moeten geloven. Met de lange, donkere wintermaanden voor de deur, krijgen jullie daar geen spijt van. Beloofd!

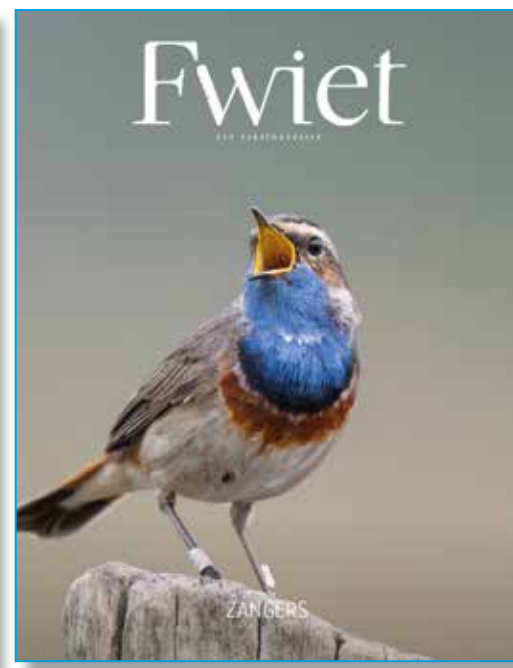
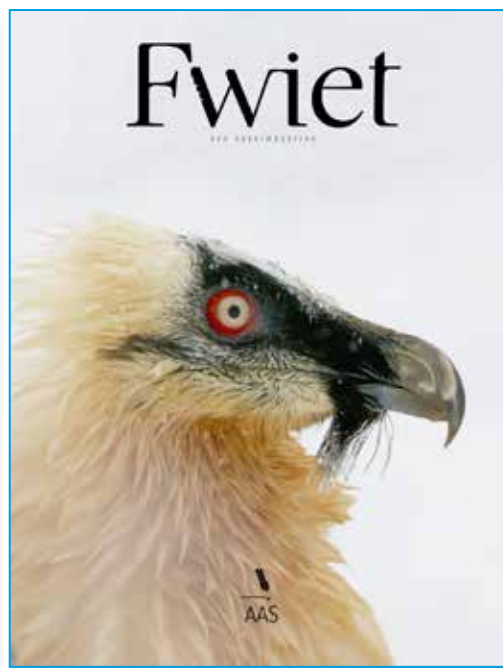
Op Facebook trakteer ik mijn volgers regelmatig op mijn vogelwaarnemingen in een poging ze daar warm voor te krijgen. Dat moet Mark Zuckerberg zijn opgevallen, want op een dag verscheen daar een advertentie voor een Vlaams vogelmagazine, Fwiet! Ik heb er eens op geklikt, en werd meteen enthousiast en heb het eerste nummer besteld, een mooie glossy over uilen.

De bedenkers van Fwiet! zijn de twee sympathieke Vlamingen, Begijn Le Bleu en Jeroen Deneaghel. Begijn is een bekende (in Vlaanderen dan toch) comedian en Jeroen is journalist voor onder meer P-Magazine, HUMO, EOS en Bahamontes. Zij delen een passie voor vogels en besloten die passie te combineren met het geschreven woord en 'een vogelboekje om bij te watertanden' te maken. En dat is meer dan gelukt.

Schitterend bewaarmagazine

De magazines verschijnen tweemaal per jaar en zijn zeer fraai vormgegeven, met een stevige kaft en gedrukt op mooi dik papier. Elk nummer is ruim 140 pagina's dik en staat boordevol artikelen over vogels, boekrecensies, vogelweetjes, columns, interviews, Big Day-verslagen, rijkelijk voorzien van schitterende foto's. Er zijn tot nu toe vijf nummers verschenen, elk met een eigen thema: Uilen, Trek, Zangers, Zee, Sex en het zesde nummer dat in november is verschenen, heeft als thema Aas. Voor de prijs hoef je het niet te laten, € 13,50 exclusief verzenden. Een koopje, voor zo'n schitterend bewaarmagazine, dat te bestellen is via www.fwiet.be.

Het is ook niet uitsluitend gericht op Belgische vogelaars. Zo staat in het nummer 'Trek' een uitgebreid artikel over Freek de Jonge en in het nummer 'Zee' een verslag van Begijn Le Bleu die met Arjan Dwarshuis is gaan vogelen op Texel. Al moet je met het woord vogelen in België wel oppassen, want dat betekent daar iets totaal anders. En voor de wielerliefhebbers onder u is er in het nummer 'Trek' een leuk artikel over Wout van Aert versus Gerry de Grutto. What's not to love?

Er is meer!

Voor wie dat alles nog niet genoeg is, heb ik goed nieuws. Want er is meer! Naast een fraai magazine, hebben de heren ook nog een behoorlijke verzameling podcasts gemaakt, allemaal te beluisteren op Spotify, op Fwiet! Fwiet! Ook deze zijn zeer de moeite waard en gaan over uiteenlopende onderwerpen. Alleen al van het zangerige Vlaams en de humor waarmee Begijn Le Bleu alles brengt, wordt een mens blij. Er zijn podcasts over Vlaamse en Nederlandse natuurgebieden, verslagen van buitenlandse vogeltrips, interviews met ornithologen als Tim Birkhead, gesprekken tussen landbouwers en natuurbeschermers, roofvogeltrek in Batumi (Georgië), kortom: voor elk wat wils. Ideaal voor regenachtige zondagen, zo'n stukje 'slow radio' zoals Begijn het zelf noemt.

Maar het allerleukst vind ik toch wel de programma's die ze gemaakt hebben voor plattelandstv.be, genaamd 'De Vogelhut'. Helaas zijn het maar vier afleveringen van amper een half uur en ik hoop van harte dat ze daar nog eens mee verder gaan, want hun enthousiasme is bijzonder aanstekelijk. In elke aflevering gaan Jeroen en Begijn op pad in een natuurgebied in België, op zoek naar vogels. Daarbij vertellen ze ook allerlei feitjes over de vogels die ze zien en hebben ze het over hun droomvogels, schaamvogels en birdgasms, vergezeld van allerlei grappige anekdotes. En dat enthousiasme als ze iets bijzonders zien... je kunt er onmogelijk niet vrolijk van worden.

Met de wintermaanden voor de boeg is dit allemaal uitstekend vermaak voor druilerige dagen en lange, donkere avonden en ik hoop dat jullie er net zo veel plezier aan gaan beleven als ik. 🐦

*Begijn Le Bleu (links) en Jeroen Denaeghel.
Jelle Vandermeersch*

Effect recreatie op

Culemborg 27 september 2023. Mirjam Melman en Theo de Jong, fotografie Berry Lucas

Mirjam Melman stuurde ons eerder deze hartenkreet.

Beste mensen van de NVWC,

Er moet me iets van het hart, ik maak mij zorgen om de natuur in de uiterwaarden bij Culemborg. Graag wil ik opkomen voor deze natuur. De eerste stap is dit bericht aan de NVWC, omdat ik NVWC-lid ben en wellicht dat de NVWC met dit thema al aan de slag is. Ook spreek ik nu regelmatig mensen aan en uit ik mijn zorgen.

Mijn indruk is dat de uiterwaarden de laatste jaren steeds drukker worden bezocht. Ik loop en fiets heel regelmatig op de Beusichemsdijk. Op warme dagen in de zomer neem ik een duik in het water van de afgraving, maar verder blijf ik uit respect voor de wilde natuur zoveel mogelijk buiten de uiterwaarden. Vanaf de dijk zie ik hoe hoog de recreatieve druk nu in de Lazaruswaard en de Redichemse waard is geworden. Voordat deze gebieden waren opengesteld, was er een relatieve rust in deze uiterwaarden. Nu neem ik waar dat er van 's morgens vroeg tot 's avonds laat (ja ook ruim voor en na zonsopgang) continu mensen in deze uiterwaarden zijn.

Binnen het bestuur hebben we vervolgens geschaafd aan een stukje over deze problematiek om dit vervolgens op diverse plaatsen te gaan publiceren.

Zie hier het resultaat:

Wilde natuur in de knel door toenemende recreatie

We kunnen buiten een frisse neus halen, genieten van de schoonheid van de natuur, van de rust en de ruimte. Dat kan al wandelend of fietsend vanaf huis, of we rijden met de auto naar een aantrekkelijk natuurgebied. Buiten zijn in de natuur is belangrijk en fijn, maar hier zit in ons dichtbevolkte land ook een keerzijde aan. De omvang en kwaliteit van de natuur is sinds de vorige eeuw sterk achteruitgegaan door met name intensivering van de landbouw en verstedelijking, terwijl het aantal mensen dat er haar ontspanning zoekt steeds groter is geworden. Dit kan grote gevolgen hebben voor de natuur, flora en fauna komen nog meer in de knel.

Misschien is je reactie dat dit overdreven is, dat het allemaal wel meevalt. Dieren kunnen toch wennen aan onze aanwezigheid? Planten groeien toch weer door? Het is toch niet zo erg als een vogel opvliegt als we ergens wandelen of als een haas opschrikt en wegvlucht? Is de natuur niet dynamisch genoeg om de toegenomen recreatie op te vangen?

Dieren kunnen inderdaad wennen aan de aanwezigheid van de mens. De mate waarin verschilt per soort en per individu en verschilt per verstoring. Deze gewenning kan alleen optreden wanneer het gedrag van mensen weinig verstorend is, voorspelbaar is en

Voor de natuur maakt het veel uit waar we recreëren en op welke wijze

wanneer mensen op een vaste route blijven. Denk aan het wandelen of fietsen van mensen op een pad, of het rustig varen op een vaste vaarroute. De dieren hebben dan geleerd dat de verstoringsbron ongevaarlijk is.

Wanneer recreatievormen onvoorspelbaar zijn, kunnen dieren juist gevoeliger worden voor verstoring. Ze zien de verstoring dan als reëel gevaar. Dit treedt bijvoorbeeld op als recreanten zich buiten de paden begeven of als honden loslopen en van alles opjagen. Dieren reageren bij nadering van een mens op dezelfde wijze als bij het naderen van een roofdier. In de natuur is verhoogde alertheid en wegvluchten voor roofdieren een noodzakelijkheid. Het venijn van de recreatie zit hem in de hogere frequentie en de langere duur van de verstoring. De permanente stroom aan mensen of activiteiten maakt dat dieren keer op keer moeten vluchten waardoor ze gestrest en uitgeput kunnen raken. Dit effect treedt zowel binnen als buiten het voortplantingsseizoen op. Het gevolg kan bijvoorbeeld zijn dat vogels te veel energie verbruiken wanneer ze steeds op moeten vliegen, broedvogels hun nest voorgoed verlaten, reptielen niet meer genoeg warmte opdoen om te functioneren, reeën niet toekomen aan herkauwen en hazen minder jongen krijgen. Doordat dieren steeds minder geschikte ruimte hebben om naar uit te kijken, wordt het effect van de toegenomen recreatie ook weer groter. Sommige gebieden zijn door de recreatiedruk langdurig ongeschikt voor dieren om te foerageren, succesvol jongen groot te brengen of zich te vestigen.

Dit betekent allemaal niet dat we als mens helemaal niet meer de natuur in kunnen, maar wel dat we ons in kwetsbare gebieden terughoudend moeten opstellen en ons gedrag in de natuur moeten

aanpassen.

Loslopende honden zijn het meest verstorend, aangelijnde honden minder verstorend. Recreanten zonder honden, zoals wandelaars en hardlopers zijn nog minder verstorend, zeker als ze gebruik maken van vaste paden. Op het water verstoren kleine bootjes, zeilboten en kano's op vaste vaarroutes het minst. Kitesurfers, waterski's en speedboten hebben een hoog verstorend effect. Strandjes en andere kale oevers langs rivieren en beken zijn vaak populaire plekken voor kano's, kajaks en bootjes om aan te leggen (en vanaf het land ook voor dagjesmensen en hengelsporters). Zulke plekken worden dan al snel tijdelijk ongeschikt voor vogels om te rusten, te foerageren of te broeden.

De verstoring door recreatie is in een open landschap als de Culemborgse uiterwaarden groter dan in een besloten landschap als de Amerongse bossen. Recreanten worden in een open landschap eerder en op grotere afstand opgemerkt.

Naast verstoring heeft vervuiling door recreanten, door het achterlaten van afval, gevolgen voor de natuur. De beste oplossing is: je eigen afval mee naar huis nemen of in de prullenbakken te doen en niet ernaast. En hondenvoer moet worden opgeruimd. De drollen zijn vies en kunnen ziekten overbrengen.

Het is goed om te beseffen dat natuur meer is dan alleen een fijne omgeving om in te recreëren. Onze leefomgeving is ook de leefomgeving van wilde dieren waarvoor wij verantwoordelijkheid dragen. Het zal enorm schelen als we rekening houden met de natuur door er rustig te recreëren op vaste paden en routes, onze honden er aan de lijn te houden, vervuiling te voorkomen en rustgebieden of toegangstijden te respecteren. 🐦

De focus op ... **Henkjan**

door Frans Waroux

Henkjan (toen 11-12 jaar) was bij de oprichting van de NVWC in 1975 een van de jongeren van, wat later bleek, een gouden lichte te zijn. Wij noemen o.a. Marcel van de Tol, Berry Lucas, Kars Veling, zijn broer Jandirk Kievit, Jouke Altenburg, leden die nog steeds, door heel Nederland heen, vooraanstaande, groene functies in bekende organisaties bekleden. Functies die een directe relatie met natuurbeheer en -beleid en groenvoorzieningen hebben. Dat alles destijds onder bezielende leiding van o.a. Chris Kalden en Gerard van Zuylen. Henkjan stopte met voetballen en werd vogelaar met een brede belangstelling voor de gehele natuur.

Het begon allemaal met het snoeien van knotwilgen in de directe omgeving van Culemborg. Daar waar de ouderen zich vooral bezighielden met zagen en slepen, hield een grote groep jongeren zich voornamelijk bezig met de brandstapel. Kort hout en takken die ongeschikt waren als openhaardhout of ongeschikt voor de papierindustrie werden hierin verbrand. In die periode werd het natuurzaadje geplant bij onder anderen Henkjan en Kars, die dezelfde opleiding op het KWC volgden, grote vrienden waren, en dat na zo'n 50 jaar nog steeds zijn. Na het KWC en de studie in Utrecht en Wageningen kregen beiden een baan bij de Vlinderstichting. Henkjan heeft daar na 6 jaar een andere richting gekozen. Hij kreeg een baan aangeboden bij de gemeente Culemborg waar hij Martin Bresser opvolgde als Hoofd Groenbeheer en Onderhoud. Hij werd later directeur van de sector Ruimte, en was nauw betrokken bij de inrichting en omvorming van de uiterwaarden naar nieuw natuurgebied. Daarentegen bleek Kars wat honkvaster en is nog steeds een van de iconen van de Vlinderstichting. In die hoedanigheid ook een regelmatige verschijning op de Nederlandse radio en televisie.

Vogelinventarisatie

Hun liefde voor de natuur zat er dus al vroeg in. Dat kwam onder meer tot uiting in hun eerste project, een vogelinventarisatie van een populierenbos en een tweetal vrienden aan de Pijpseweg en de rietput nabij Fort Everdingen. Ze maakten plattegronden van die gebiedjes en tekenden daar de broedparen vogels in die er werden gespot. Hier zaten, in 1976, onder meer een paartje bruine kiekendieven maar ook de roerdomp, zwarte stern en diverse soorten rietzangers.

Ze zaten toen net op het KWC en Kars en Henkjan werden nog betere vrienden. Zij verzamelden andere jongelui om zich heen. En juist die groep ontwikkelde zich als misschien wel het beste wat de NVWC ooit heeft voortgebracht. Het bleek een broedplaats voor groene functies in heel Nederland. En de groep werd nog hechter toen de NVWC in de Sociale Academie werd gehuisvest. Juist daar hebben de jongelui veel van elkaar geleerd, met name in de Soos die na elke bijeenkomst druk werd bezocht. Daar werden vriendschappen voor het leven gesloten.

Chris Kalden

De carrières van Henkjan en Kars liepen dus na de Vlinderstichting verder uit elkaar. Kars ging meer de richting uit van Gerard van Zuylen en richtte zich op het directe veldwerk. Gerard was toen betrokken bij het natuurbeleid van de provincie Zeeland. Henkjan ambieerde meer de richting van Chris Kalden. Beleidsmatig bezig zijn met de natuur en het beheer en de ontwikkeling van die natuur. Hij vond in Chris de ideale leermeester, die zelf secretaris-generaal natuur en visserij was, de hoogste ambtenaar op het Ministerie van Landbouw, maar zeker in de periode dat beiden bij Staatsbosbeheer werkten, Chris als algemeen directeur en Henkjan als directeur van de drie zuidelijke provincies.

Familie Kievit

Intussen was ook bij hem thuis het vonkje overgeslagen naar de gehele familie Kievit. Zus Elly evenals broer Jandirk sloten zich aan bij de jeugdgroep en pa en ma werden vaste bezoekers van de lezingen-, dia- en filmavonden. Het ging zelfs zo ver dat pa, zelf een groot liefhebber van het op zoek gaan naar wilde orchideeën, in het bestuur van de vereniging werd gekozen en daarin ruim tien jaar de functie van voorzitter vervulde. Bovendien werden maar weinig excursies door het gezin overgeslagen.

Maar ook de verdere carrière van Henkjan ontwikkelde zich gestaag. Hij vertrok bij de gemeente Culemborg om directeur te worden van de Unie van Landschappen, de koepel van Provinciale Landschappen. Hier kreeg hij, hoe bestaat het, op het hoogste landelijke niveau weer contacten met zowel Gerard van Zuylen als met Chris Kalden.

CV Parijsch

In 2014 werd Henkjan benaderd voor de functie van directeur bij de CV Parijsch. Dit was een mooi moment om afscheid te nemen van het vergadercircuit dat de Nederlandse natuurbescherming inmiddels was. Hij nam ontslag bij Natuurmonumenten waar hij toen werkte, gaf zijn eigen natuurfotografiebedrijf een nieuwe start en werd ingehuurd als directeur van de CV. Hier is hij verantwoordelijk voor de verkoop van gronden aan ontwikkelaars om woningen te bouwen, maar ook de stedenbouwkundige opzet van de wijk. Hierbij is grote aandacht voor de natuurkwaliteit van het gebied. Veel watergangen, bruggen en natuurlijke beplanting, maar ook nestkasten en broedgelegenheden in de gebouwde woningen geven deze wijk nu al een prachtig aanzien. Een parel voor de stad. Om dit voor een groter publiek kenbaar te maken, zijn er recent prachtig geïllustreerde natuurkaarten ontwikkeld. Een initiatief van de NVWC, Natuur en Milieu Educatie Culemborg, Bouwbedrijf Heijmans en CV Parijsch. Deze kaarten geven niet alleen de biodiversiteit van het leven in dit woongebied aan, maar laten ook zien hoe de mensen zelf maatregelen kunnen nemen en daardoor zelf een bijdrage kunnen leveren aan een gezonde leefomgeving. Het inrichten van de wijk geschiedt daarom met inheemse natuur die hoort bij Culemborg.

Natuurfotografie

Naast zijn werkzaamheden bij CV Parijsch is hij zelf een gearriveerd natuurfotograaf, organiseert natuurfotografie-reizen voor kleine gezelschappen en regelt ook vanuit zijn woning in Bourgondië (F) speciale natuurritten in de omgeving voor maximaal 6 tot 7 personen. Zie ook www.henkjankievit.com. Op de laatst gehouden Algemene Ledenvergadering heeft hij na afloop van het officiële gedeelte een lezing gegeven over een van zijn natuurritten.

En omdat hij toch nog tijd overhad, handelt hij ook nog op beperkte schaal in antiek en brocante met een voorkeur voor aardewerk en gebruiksvoorwerpen met als afzetgebied de gehele wereld. Kijk daarvoor maar eens op zijn website: www.reallygoodoldstuff.com.

Kievit

Dronefoto molen in Zouweboezem

*Henkjan Kievit en Kars Veling voor de tent -
NVWC kamp Kraggenburg 1976*

Veel ruimte voor groenblauwe natuur in Parijsch

*Fazantvaas
Delphin Masier Vallauris 1880*

*Kasten voor vleermuizen in de gevel van
woning in Parijsch*

Het was een leuk, informatief gesprek in het tijdelijk, met veel glas, open kantoor van de CV Parijsch aan de Prijsseweg, waarbij vele leuke herinneringen werden opgehaald die helaas niet allemaal konden worden mee genomen in dit gespreksverslag. 🦉

Pa Wim en Henkjan Kievit

Akkerhommelkoningin heeft als volwassen koningin overwinterd in een zelfgegraven holletje of tussen kruiden.

Hoe komen wilde bijen de winter door?

door Annette van Berkel, fotografie Annette van Berkel tenzij anders vermeld

Mijn bijenhotel is in winterrust. Of eigenlijk de bewoners ervan. Tegen de tijd dat het stil wordt om mijn bijenhotel maak ik het 'winterklaar'. Dat betekent dat ik kippengaas aanbreng om het deel met de rietstengels. Dit voorkomt dat mezen 's winters pijpjes riet naar buiten trekken, openpikken en zich te goed doen aan de inhoud.

Soms worden bijenhotels al permanent voorzien van gaas maar ik vind dat niet mooi en het belemmert in het vliegseizoen het fotograferen van leuke bijen en hun verrichtingen.

Winter in het bijenhotel

Hoe komen de hotelbewoners de winter door? Elke bij zit alleen in zijn/haar broedcel het volgende seizoen af te wachten. Het stadium waarin verschilt per soort. Er wordt in elk geval nooit overwinterd als ei of larve in de groei. Het voedsel van de larve, het mengsel van stuifmeel en nectar, is bederfelijk dus wordt altijd vrijwel direct geconsumeerd.

Groeien

De bijenlarve ondergaat na het uit het ei komen, al groeiend, vier vervellingen. Larven lijken op witte, gekromde, zachte blinde en pootloze wormpjes. Deze beestjes kunnen alleen eten en vervellen maar niet poepen. Er is geen verbinding tussen de middendarm en einddarm. Deze verbinding ontstaat pas in het laatste 5e stadium. Als de larve het voedsel op heeft poept hij pas. Dat doen ze meestal in een hoekje van de broedcel.

Overwinteren

Dit uitgegroeide laatste larvestadium heet bij wilde bijen rustlarve of prepop. De rustlarve is steviger, heeft meer vorm en is beter bestand tegen uitdroging. Dat is mooi want 131 wilde bijensoorten

in Nederland overwinteren in dit stadium. De rest, 223 soorten, verpoppen en overwinteren als volwassen bij.

De volwassen bijen van de solitaire soorten blijven meestal in de broedcel zitten tot het volgende vliegseizoen. Bij de sociale bijen zoals de hommels verlaten ze na de ontpopping het nest. De vrouwtjes paren en gaan geïnsemineerd de winter in. Bij hommels overwinteren hommelmannelingen zoals de aardhommel, meestal in zelfgegraven holletjes. Akkerhommelkoninginnen zijn ook wel overwinterend gevonden tussen kruiden. De hommelmannelingen sterven voor de winter.

De wilde bijen die ontpoppen voor de winter blijven lekker zitten tot het volgende voorjaar. Meestal betreft dit voorjaarssoorten zoals de rosse en gehoornde metselbij. Beide seksen verschijnen dan en dan pas wordt er gepaard.

Late voorjaars- en zomersoorten overwinteren meestal als rustlarve zoals bijvoorbeeld de klokjesbij. Zij verpoppen na de winter en ontpoppen vlak voor ze uitvliegen.

Cocons

Bij een aantal wilde-bijenfamilies spint de larve een cocon voor hij verpopt of in rust gaat. De ontlasting wordt buiten de cocon gehouden (zie foto). De cocon is een extra bescherming tegen allerlei invloeden van buiten zoals overstroming, uitdroging, bacteriën of schimmels.

De metselbijen, zoals gehoornde en rosse metselbij, spinnen cocons voor ze verpoppen en overwinteren als volwassen bij in de cocon. Ook de rustlarve van de klokjesbij spint een cocon waarin hij overwintert. Zijdebijen zoals de wormkruidbij, zijn een voorbeeld van een familie die geen cocons spinnen.

Opmerkelijk is dat hommellarven wel cocons spinnen ondanks dat ze er niet in overwinteren. Voor hen is het een schone, veilige plek om te verpoppen te midden van het wat rommelige gebeuren in een hommelnest. Lege cocons in een hommelnest worden vaak als opslagplaats voor stuifmeel gebruikt. 🐝

Dit artikel is een aangepaste en verkorte versie van een eerder voor 'Bijenhouden' van de NBV, geschreven artikel.

Gehörnde metselbij mannetje heeft overwinterd als volwassen bij in cocon in broedcel.

Midden links: grote klokjesbij heeft overwinterd als rustlarve in een cocon in broedcel.

Midden rechts: het bijenhotel met rietstengels in de winter.

Rosse metselbij larven cocon spinnend. De poep wordt buiten de cocon gehouden. Pieter van Breugel

Dierenambulance
Vianen en omstreken

Daarom

door *Gabrielle van Appeldoorn*,
foto's *buizerd en egel Frederique van den Biggelaar*

Sinds juli 2023 ben ik vrijwilliger bij Dierenambulance Vianen (DAV) en bedien minimaal een dagdeel van vijf uren in de week de centrale. Als centralist sta je mensen telefonisch te woord, geef je adviezen en beslis je hoe de ambulances worden ingezet om eerste hulp te verlenen aan zieke en gewonde huisdieren en inheemse dieren.

Het komt wel eens voor dat ook de dierenarts niet precies de soortnaam van een inheems dier kent. En wat is het dan fijn om even te kunnen overleggen met Louis van Oort, gekend vogelaar en hoofdredacteur van de Hak-al.

Het verslagje van mijn eerste middag en een noodkreet van DAV bevestigden wat Louis al dacht: enorm interessant! Goed voor de bewustwording. Zo ontstond het idee voor deze rubriek.

Dumpertjes, dumpertjes, dumpertjes ...

Het aantal gedumpte kittens is dit jaar schrikbarend hoog. De teller staat in oktober al op ruim 150 en het jaar is nog niet voorbij. Denk alstublieft na en neem op tijd maatregelen, laat uw poes/kater steriliseren/castreren en stop met alle pretnestjes. Wat de DAV levend ophaalt, is slechts het topje van de ijsberg; de rest zal worden: doodgereden, gepakt door roofvogels, vossen etc., doodgaan aan diverse ziektes, zwerver/verwilderde kat worden of chronisch ziek worden.

DAV en de asielen waarmee we samenwerken, blijven uiteraard 24/7 voor deze dumpertjes klaar staan. Krijgt u toch een nestje, breng het dan groot of breng de beestjes naar een asiel en doe normaal afstand.

Buizerd met een dik oog

Zaterdagochtend, om 11.42 uur gaat de telefoon op de centrale over. Er volgt een melding over een gewonde havik in Gorinchem. Ambu 1 vertrekt naar de plaats des onheils. Daar aangekomen blijkt het om een buizerd te gaan met een oog waar bloed uit komt. De buizerd wordt veilig gesteld en de ambulance gaat gelijk richting het Honk in Culemborg. De dierenarts brengt zelf aan op het oog en de buizerd wordt naar de Toevlucht in Amsterdam gebracht om daar te revalideren.

In de week daarop gebeld om te vragen hoe het met de buizerd gaat. Hij heeft een dik oog, duidelijk een tik op gehad maar hij leeft nog, is wel wat van slag en wil niet zelf eten. Hij blijkt ook te zijn vergiftigd. Dus heel belangrijk dat hij gaat eten, daarom krijgt hij voer onder dwang. Laatste bericht is dat het goed met hem gaat.

Met gierende banden

Toevallig ben ik op het Honk wanneer de melding binnenkomt over twee aangereden katten in Culemborg. De dieren zijn waarschijnlijk

achter elkaar aan rennend de weg overgestoken en aangereden door een automobilist die helaas is doorgereden. De meldster van het ongeval staat er met haar dochtertje bij en denkt dat een van de katten nog leeft. Dus is spoed vereist! Met drie ambulances op de weg en één in de garage is het even snel schakelen. Ik neem de centrale over en mijn collega en de diervverzorgster springen met de nodige spullen in een eigen auto en rijden met gierende banden richting de opgegeven locatie. Het is een behoorlijk bloedbad op de weg en allebei de katten zijn helaas overleden. Geluk bij een ongeluk, de katten zijn allebei gechipt en zo konden de eigenaren achterhaald worden. De overleden katten werden gelijk in de koeling gelegd en daarna werden de eigenaren gebeld. Zij kozen ervoor om met hun familie in het mortuarium op het Honk afscheid te nemen van hun geliefde dier.

In en om het Honk

Op het Honk is een aantal couveuses in de couveusekamer meestal wel tijdelijk bezet. Tijdelijk omdat inheemse/wilde dieren in principe overgebracht worden naar De Toevlucht in Amsterdam. Soms sterken dieren een korte periode bij ons aan om weer uitgezet te kunnen worden. Deze keer ook twee jonge egeltjes die door de ambulance opgehaald zijn. Ze zijn nog zo klein. Eén heeft een wondje aan zijn poot maar dat zal weer genezen. Ze lieten zich het verse eten en drinken gelijk goed smaken!

In quarantainekamer 1 zitten twee hele jonge tortelduifjes die uit het nest gevallen zijn. De dierenarts met wie ik meeloop, vertelt dat tortelduiven hele slechte nestbouwers zijn. In een andere kooi zit een houtduif. Zijn staart beweegt niet mee als hij fladdert met zijn vleugels en ach wat is het beestje mager, zijn borstbeen steekt

Dierenambulance

helemaal uit. Als dat maar goed afloopt. De afdeling postduiven is inmiddels leeg, alle vogels zijn weer terug naar de eigenaren.

In de voorquarantaine heeft ambu 3 net een overleden egel, een aangereden reiger en een gewonde gans binnengebracht. De egel wordt afgevoerd naar destructie. De gans is er erg slecht aan toe en de dierenarts moet hem helaas laten inslapen. De reiger is behoorlijk van slag, kan niet goed op zijn poten staan en schudt met zijn kop, die moet nog even met rust gelaten worden.

Pauw vangen geen sinecure

Melding over een gewonde pauw in Vianen. Ambu 3 rijdt gelijk uit. Een pauw vangen is geen sinecure. Deze dieren zijn heel schuw en kunnen je behoorlijk toetakelen met hun poten die zo scherp zijn als klauwen. De eigenaar van het perceel – niet de eigenaar van de pauw – stond de ambu al op te wachten. Zo te zien was de pauw gewond, miste wat veren en liep ook niet echt stabiel. De melder, de chauffeur en rijder liepen ieder aan een kant richting de sloot om de pauw in te sluiten en met een vangnet te vangen. De tweede poging was het gelukkig raak. De pauw in een laken gebakerd dat met duct tape werd vastgezet. In de voorquarantaine op het Honk werd de pauw voorzichtig in een hok geplaatst om bij te komen van het avontuur. De dierenarts controleerde daarna de pauw en zag dat hij waarschijnlijk aangevallen was, een groot deel van zijn staart ontbrak, uit de linkervleugel ontbraken ook de nodige veren en hij kon niet goed op zijn linker poot staan. De pauw mocht naar Uilen-Dierenpark de Paay in Beesd om daar verder te herstellen van zijn avontuur. 🦉

Dierenambulance Vianen (DAV) levert in de gemeenten Vijfheerenlanden, Culemborg, Gorinchem, Molenlanden en Hardinxveld-Giessendam eerste hulp aan zieke en gewonde huisdieren en inheemse dieren (wilde dieren). Zij rijden 24/7 voor alle overleden dieren, dus ook voor vogels, egels, zwanen, slangen, schildpadden etc.

In situaties waar politie, brandweer, Rijkswaterstaat, Prorail, woningbouwverenigingen en deurwaarders verantwoordelijk zijn, maar waarbij dieren betrokken zijn, kan DAV worden ingeroepen voor hun expertise. DAV is opgenomen in de rampenplannen van gemeentes/regio en zij zijn gecertificeerd om Rijkswaterstaat te assisteren op snelwegen als daar dieren bij betrokken zijn.

Aha, op die manier!

Het verhaal achter de foto

door Gerrit Jan Klop

Soms heb je van die dagen dat alles perfect op zijn plek valt. 11 april 2009 was voor mij zo'n dag. Omdat mijn schoonouders op Vlieland wonen, heb ik daar op het eiland het oneerlijke voordeel van het gebruik van een auto. Ik hou ervan om voor het ontbijt naar het westelijke, onbewoonde deel van het eiland te rijden voordat de badgasten (zo noemen Vlielanders de toeristen) daar zijn.

Aan het einde van de wereld, nou ja van de verharde weg, parkeerde ik de auto. Ik stond op het punt om uit te stappen toen ik in mijn ooghoek beweging opmerkte. Een mannetje blauwe kiekendief was geland op 10 meter afstand op ooghoogte op een perfecte plek. Vanuit de auto door het open raam kon ik deze foto maken.

Op die manier: de auto is een prima schuiltent.

Het is nog steeds 11 april. Aan het eind van de middag, het scherpste licht was van de zon gevallen, liep ik achter het dorp in de duinen. Een mannetje witte kwikstaart was zo vriendelijk om een meter boven de grond in wat dode dennentakken te gaan zitten. Uit ervaring weet ik dat je snel moet reageren om een mooie foto te maken. Weet dat ik fotografeerde met een zogenaamd eenpootstatief. Dit heerlijke accessoire zorgt ervoor dat je heel snel de hoogte van het statief kunt veranderen. Klik, schuif, klik: een seconde en je hebt het standpunt van de camera met 40 cm verlaagd.

Op die manier kon ik de vuurtoren van Vlieland op een hele mooie manier achter de vogel krijgen en werd het een van de interessantste foto's die ik ooit maakte. 🐦

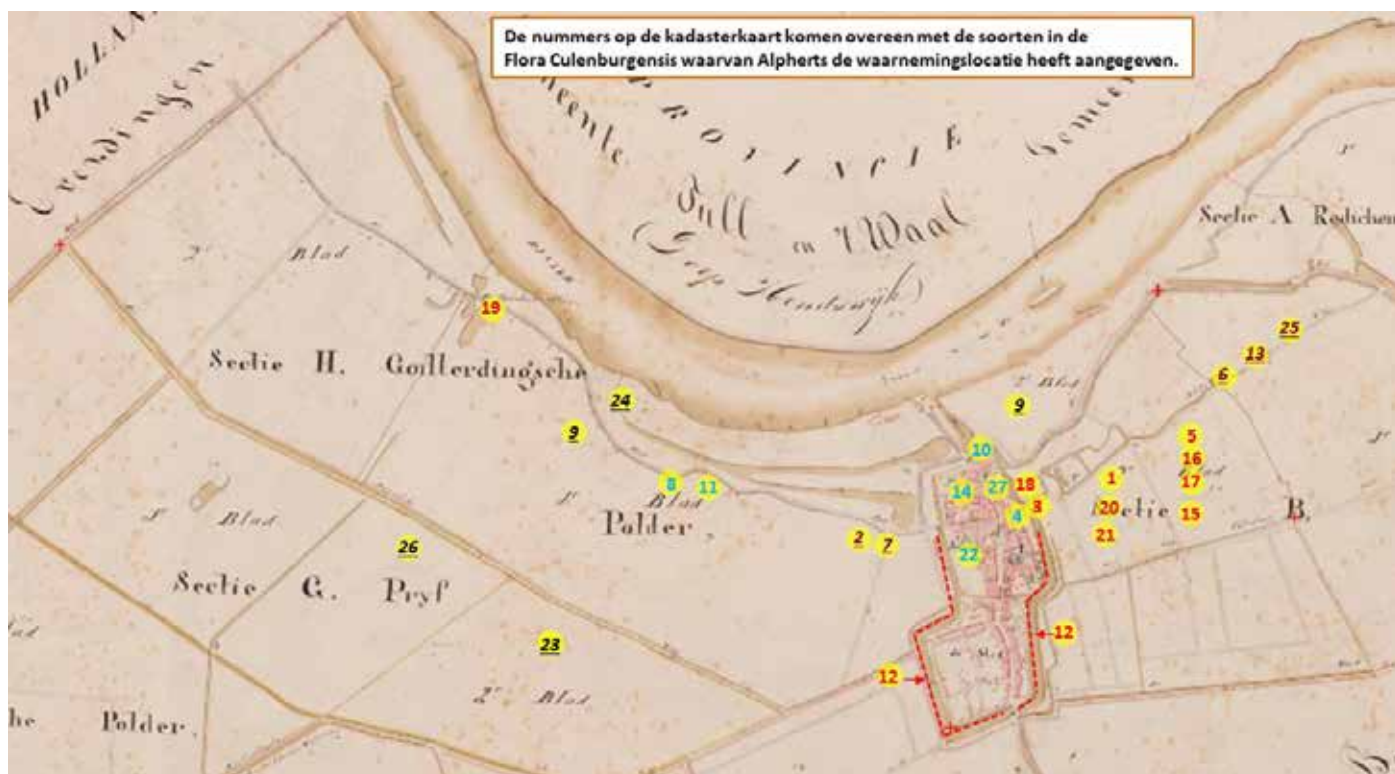

Vogelbroedgebied
Geen toegang
van 15 mrt tot 1 aug

Art. 461 W.v.S.

Een wandeling met *Willem Alpherts*

door Leo van der Kooij

In Hak-al 03-2023 staat een uitgebreid artikel van Wim Rubers en Kees van de Vate over de Flora Culeburgensis, een door Willem Johan Alpherts (1795-1866) tussen 1863 en 1865 vervaardigd tweedelig album met gekleurde afbeeldingen van 204 planten dat dit jaar verscheen bij het Historisch Genootschap Voet van Oudheusden.

Om deze planten te verzamelen heeft Alpherts ongetwijfeld vele wandelingen in en rond Culemborg gemaakt. Leo van der Kooij heeft geprobeerd zich in te leven in een zo'n wandeling en daarvan een verslag van gemaakt. Er is geen enkel concreet bewijs dat Willem Alpherts precies die wandeling gemaakt zou hebben. Het is slechts een impressie. Zo zou het gegaan kunnen zijn. In ieder geval zijn genoemde locaties door hem bezocht en hij heeft ter plekke planten verzameld die hij in zijn Flora heeft afgedrukt.

Muurvaren

Het is een mooie dag eind mei 1864. Willem Alpherts gaat erop uit om planten te verzamelen voor zijn Flora Culeburgensis waar hij vorig jaar mee begonnen is. Hij heeft al veel mooie afdrucken gemaakt, maar hij wil nog veel meer planten verzamelen en in zijn flora opnemen. Hij trekt de achterdeur van zijn woning aan de Ridderstraat dicht en gaat op stap, eerst door zijn achtertuin en dan langs de ruïne van een muurtoren van de oude stadswal. Vorig jaar had hij hier een mooi exemplaar van de muurvaren verzameld. Tot zijn vreugde groeien er nog een paar mooie exemplaren. Die hoeven dus niet meer in zijn botaniseertrommel gestopt. Hij slaat rechtsaf de Slotstraat in en betreedt al snel het Voorburg. Vanaf de brug over de Slotgracht ziet hij in het water al de waterpest opkomen, een nieuwkomer in de Nederlandse flora die op veel plaatsen woekert en daardoor watergangen verstikt. Een eindje verderop kijkt hij uit over de Volencampen, de weide waar de graaf van Culemborg vroeger zijn paarden liet grazen. De sloten staan nu vol met de prachtige, witte trossen van de waterviolier. Helaas heeft

hij geen hark bij zich om een paar mooie exemplaren uit het water te trekken. Volgende week nog maar eens terugkomen.

De Plantage

Hij vervolgt zijn weg over de Noorddreef en slaat rechtsaf de Plantagedreef in. Hij is op zoek naar het veenpluis dat hij eerder gevonden had in de Plantage. Het in de 18e eeuw aangelegde wandelpark met zijn rechte lanen is onlangs helemaal opnieuw aangelegd in de romantische landschapstijl naar een ontwerp van de beroemde tuinarchitect Zocher. Zowaar ziet hij nog enkele witte pluizen tussen de oeverplanten van de nieuwe vijvers staan. Die gaan in zijn trommel. Ook het groot springzaad kan de trommel in.

Nu weer teruggewandeld naar de Achterweg. Hier staan een paar forse planten met grote, gele, paardenbloemachtige bloemen: groot streepzaad! Hij zoekt een mooie, gave plant uit om mee te nemen. De hondsroos die hier ook staat, is nog niet in bloei. Hij loopt nu naar de Lekdijk, door hem Lekkendijk genoemd. Hier slaat hij weer linksaf in de richting van de Veerweg.

Spoorbrug

Verderop heerst een enorme bedrijvigheid. Tientallen arbeiders zijn aan het werk voor de aanleg van de spoorbrug. Er wordt een hoge dijk opgeworpen waardoor de Kleine Lek al is afgedamd. Ook wordt er gemetseld aan de enorme brugpijlers. Het zal nog tot 1868 duren eer de brug klaar is en de eerste trein eroverheen zal daveren. Helaas zal Willem Alpherts dat niet meer meemaken.

De Lekdijk staat vol met mooie wilde planten zoals ijzerhard, knoopkruid en kattendoorn, maar die moeten nog in bloei komen. Nu is hij op weg naar de kleine buurtschap Dilla, een stukje verder in westelijke richting. Hier bloeit volop het moeraskartelblad, een prachtige plant waarvan niet alleen de bloemen, maar ook de plant zelf paars gekleurd zijn. Er staan er genoeg om een paar mooie exemplaren te verzamelen.

Het wordt tijd om weer op huis aan te gaan voor het middagmaal. Hij keert weer om en loopt de Goilberdingerstraat in, maakt nog

XCVI.
Crepis Biennis.

Groot streepzaad, moeraskartelblad
Muurvaren, waterviolier.

XCVIII.
Pedicularis Palustris.

LXXXVII.
Asplenium
Ruta Muraria.

Galtonia Palustris. LXXXVIII.
Wobes. D. Solier.

even een ommetje door de Weeshuisgang vanuit de Herenstraat. Hier wist hij nog de gele helmblom te staan. Gelukkig staan ze er nog, maar om een mooi exemplaar te oogsten, is het nu nog te vroeg in het seizoen. Dan nog even langs de Lange Meent gelopen voor het wit vetkruid. Ook dat kan hij nog niet meenemen, maar

gelukkig staan de sierlijke, kleine vetplantjes er nog. Bij thuiskomst moeten de planten mooi uitgespreid tussen vloeipapier in de plantentpers. Al met al is Alpherts tevreden over de oogst van vandaag. Wij kunnen vandaag de dag met eigen ogen de afdrukken van de verzamelde planten in zijn flora bewonderen. 🐦

Ik teken ervoor!

Nonnetje, mooiste eend van Nederland?

door Rebecca Engels

Een nonnetje is een mooie verschijning in de winter op plassen en meren. Het mannetje heeft een zwartwit verenkleed en mooie tekeningen. Heb jij er weleens eentje gezien? Nonnetjes broeden niet in Nederland maar komen uit het noorden om hier te overwinteren op onze zoete wateren.

Deze wintergast is ook in onze regio te vinden! Met een beetje mazzel vind je ze bijvoorbeeld in de Steenwaard, langs de Lek of bij de doorgezaagde bunker bij de A2. Vooral op een mooie winterdag, hopelijk komen die nog, zijn de kleuren van deze eend prachtig op het water. Door het zonnetje is de opvallende witte vlek niet te missen.

Voor deze tekening kon ik eindelijk mijn nieuwe soft pastelkrijtjes gebruiken! Er zaten mooie blauwtinten tussen die perfect te mengen zijn tot de juiste kleuren, met de juiste highlights en schaduwen. Rondom de eend zelf heb ik voor de rimpels in het water mijn pastelpotloden gebruikt, de lijntjes moesten mooi dun en met hoge contrasten getekend worden en dat lukt niet met krijtjes.

Daarna was het nonnetje zelf aan de beurt. Hierboven beschreef ik dat de vogel zwartwit is, maar tijdens het tekenen gebruik ik veel meer kleuren. Ik wil het er zo realistisch mogelijk uit laten zien, wat betekent dat de schaduwen donker genoeg moeten zijn en de lichte delen licht genoeg. Zo creëer je diepte.

In de donkere delen van de vogel, zoals de staart, en vlek rond het oog en de kuif op de kop heb ik blauw- en groentinten gebruikt met daaroverheen zwart of grijs. Hierdoor wordt het donker genoeg, maar zie je wel structuur in de veren. Ook voor het wit heb ik allerlei andere kleuren gebruikt. Op de kop heb ik bijvoorbeeld lichtblauw-, geel- en grijstinten toegevoegd.

En als laatste toevoeging heb ik nog wat waterdruppels gecreëerd op de staart en de rug. Ik zorg dan voor een goede scherpe punt aan een witpotlood, ik zoek de plek uit waar ik de waterdruppel wil hebben en zet daar mijn potlood neer. Daarna draai ik rond met mijn potlood en komt er een witte stip op het papier. Met blauw of grijs voeg ik een beetje schaduw toe en voilà, een waterdruppel!

Wil jij ook realistisch leren tekenen? Of wil je iemand deze of een andere tekening cadeau geven voor kerst? Kijk dan op mijn website of stuur mij een mailtje.

www.natureartbyrebecca.com
natureartbyrebecca@gmail.com

Drie jeugdactiviteiten

Klauteren, springen en graven in de natuur

door Ewoud van der Ploeg

Op 28 oktober trok een gezellige groep jeugdleden naar de natuur bij ons clubgebouw De Steenuil. In de natuur en langs de rand van het grasveld van de scoutingvereniging stonden 30 inloopvallen voor muizen klaar om door de kinderen gecontroleerd te worden. Superspannend! Wat zou erin zitten?

De vallen stonden vanaf 26 oktober op hun plaats om de muizen te laten wennen aan de gekke, met voer en warm hooi gevulde hokjes in hun leefgebied. Nog niet op scherp, de muizen konden in en uit lopen en snoepen van de appel, wortel, graankorrels en meelwormen die erin zaten. Op 27 oktober zijn de vallen laat op de avond op scherp gezet. Als er nu een muis de val in loopt, klapt het deurtje dicht en zit de muis opgesloten. Enkele seconden nadat de eerste val op scherp was gezet, klapte het deurtje al dicht. De eerste bosmuis was de Sjaak. Dom dom, maar dat belooft veel goeds!

Dwergmuis!

Na een korte introductie in het clubgebouw waren de kinderen niet te houden en renden we enthousiast naar buiten. Bij het hek stonden de eerste vallen, waarvan er eentje dicht zat. De andere drie lagen op de kop, scheef en niet meer op hun plek. Zou dit iets met de drukte bij de scouting te maken hebben gehad? Afijn, de val met het dichte deurtje leverde de eerste vangst op; een dwergmuis!! De kleinste en koddigste muis van het land met een lange staart en kraalooogjes. Een echte klauteraar, want met zijn 'handjes' en vooral zijn staart klimt deze muis in planten om zaadjes te eten. De leukste muis van de dag is meteen gevangen.

In de natuur was het ook goed raak. Huisspitsmuis (goed

zichtbare oortjes, lange staart en grijze vacht) en bosspitsmuis (iets kleinere oortjes, kleiner en bruiner) snuffelden paniekerig in het rond in de bak. Deze muizen kunnen zich door stress letterlijk doodschrikken, dus even rustig kijken!

Grote muizen

Ook de rosse woelmuis, een echte graver, meldde zich een paar keer. Grote muizen zijn dat, met een stompe snuit, een lange, tweekleurige staart, vrij grote oren en een rossige vacht. Deze muizen zijn altijd rustig en willen soms zelfs even op een hand zitten. Rust is niet iets waar de laatste soort van de dag het echt van moet hebben. Bij het oppakken van negen vallen was het meteen duidelijk, al voordat de val werd geopend. Veel geritsel en gestuiter, dat moet een bosmuis zijn. En inderdaad, daar waren de grote kraalogen en springpoten, maar vooral ook de grote oren. Onmiskenbaar Micky (bos)mouse. Na het bekijken vlogen ze met grote sprongen, toooink, toooioioink, hun vrijheid tegemoet. Wat een mooie vangst hadden we vandaag. Zeventien muizen, vijf verschillende soorten.

Alle vallen waren geleegd en er was nog een klein beetje tijd over. De muizen hadden een beste bende van de vallen gemaakt. Een aantal kinderen heeft supergoed geholpen met de 'afwas'. De vallen gingen schoon mee terug naar huis. Dank.

De vangst:

- 1 huisspitsmuis
- 2 bosspitsmuis
- 3 rosse woelmuis
- 2 dwergmuis
- 9 bosmuis

Fotografie
Maartje van der Ploeg
en Winny Verdouw

Gallen en mineerders in de Plantage

door Maartje van der Ploeg

Elfde van de elfde: de aftrap van het carnavalsseizoen, Sint Maarten EN onze gallenexcursie in de Plantage. Ondanks dat er het een en ander werd georganiseerd in de stad en het enorm hard regende waren er toch een paar kinderen die de buien trotseerden en mee op zoek gingen naar gallen en mineerders.

Gallen en mineerders, wat zijn dat eigenlijk? Een wespje of een mug of een vlieg legt een eitje in een blad, bloem, stengel of bast. De plant denkt: ho eens even; ik word aangevallen, help! Als reactie hierop maakt de plant een vergroeiing aan die de meest rare vormen kan hebben. Dat noemt men een gal.

Honderden soorten gallen

Er zijn wel honderden soorten gallen. Als er een gal ontstaat op een eikenblad dan kan dit een eikenbladgal zijn. Vaak krijgen de gallen de naam van de boom.

Gallen worden vanaf het voorjaar gevormd. Met het vallen van het blad in de herfst vallen ook de gallen op de grond. De galappel valt op de grond tussen de dikke laag bladeren en is dan beschermd tegen weer en wind en kou en kan op deze manier beschermd de winter doorkomen. In het voorjaar gaat het vliegje, mugje, wespje dan weer op zoek naar een plek om weer opnieuw te beginnen.

Mineerders

Het was best nog wel lastig om gallen te vinden in de Plantage. Vandaar dat we ook gekeken hebben naar mineerders in het blad. Mineerders zijn hele kleine nachtvlindertjes waarvan de rupsen in bladeren leven. Ze maken gangetjes in het blad. De mineerders zagen we voornamelijk op de bladeren van de esdoorn. In de Plantage staat een aantal grote eikenbomen. Vrijwel meteen vonden we op de grond mooie complete eikenbladgallen. Dat kwam goed uit. Winny had een mes meegenomen om de galappel doormidden te snijden. Zo konden de kinderen het larfje zien dat in de galappel leeft. Ze konden het extra goed bekijken door een loep. Helaas, na een half uur hebben we de excursie toch afgeblazen. Het regende te hard en de kinderen gaven aan dat ze het koud hadden. Jammer, het was een interessant onderwerp en waarschijnlijk hadden we nog veel meer kunnen vinden.

Dolle meidenboel in de nacht

nachtvlinders in de Plantage

door Maartje van der Ploeg

De nachtvlindertocht op 8 september was ondanks het aantal vlinders (0) toch een groot succes. Zeven jonge meiden verzamelden om 20 uur bij de ingang van de Plantage.

De kinderen mochten de bomen smeren met speciale, door Kars Veling gemaakte, stroop. Om de vlinders de kans te geven de stroop te ruiken van een grote afstand gingen we eerst op zoek naar afbeeldingen van nachtvlinders die op de bomen geplakt waren. De vlinders moesten nog gelokt worden. Het werd een spannende zoektocht in het park. Al vrij snel hadden de meiden alle foto's gevonden. Ze moesten aangeven welke vlinder op de foto stond.

In het donker verplaatsten wij ons weer naar het verzamelpunt in de Plantage en gingen we alle bomen langs om te kijken of er nachtvlinders op het smeer waren afgekomen. Helaas helaas, geen nachtvlinder op het stroop. Wel zat er een mooie groene gaasvlieg van het goedje te genieten. Net als de vele pisbedden die ook op het zoete lekkers waren afgekomen.

We hadden erg veel lol, waarschijnlijk waren de nachtvlinders van schrik weggevlogen want er werd veel gelachen en lekker gekletst. 🐛

De wonderre wereld

Nuttig of griezelig?

door Frans Waroux

Spinnen staan over het algemeen niet in een goed blaadje. Zeker niet in onze huizen waar spinnen over het algemeen als ongewenste gasten meestal zo snel mogelijk worden verwijderd, evenals het welbekende spinrag. En waar het wereldwijd misschien wel de meest voorkomende diersoort is, is het waarschijnlijk voor meeste mensen ook wel de meest griezelige soort. Niet voor niets spelen in griezelverhalen spinnen en afbeeldingen van spinnenwebben vrijwel altijd een belangrijke rol.

Minder te verklaren, is de angst die sommige mensen voor spinnen hebben en dan vooral voor de grote huisspin. Zeker door zijn snelheid waarmee hij zich verplaatst.

Spinnen zijn er overal in en onder huizen, in schuren, in het bos en langs slootkanten. Met name en vooral de kruisspinnen. Deze veel voorkomende soort maakt mooie spinnenwebben, noodzakelijk om zijn voortbestaan te verzekeren want zo'n web is zijn verdienmodel. Zijn middel van bestaan. Hierin vangt hij vliegjes, mugjes en andere insecten om in zijn voedselvoorziening te kunnen voorzien. Van de meer dan 600 soorten spinnen die in ons land voortkomen zijn er ook soorten die geen web maken. Dat zijn onder andere de springspinnen.

Geen enkele spin gevaarlijk

En het is een feit dat heel veel mensen bang zijn van spinnen. Want hoewel dat misschien instinctief is ingegeven, is dat volstrekt overbodig. In Nederland is geen enkele spin gevaarlijk voor de mens. Dus laat ze lekker hun ding doen. Ze zijn meer dan nuttig en zorgen met hun eetgedrag (vooral insecten) voor evenwicht en balans in de natuur.

En... spinnen zijn geen insecten. Zij vormen een aparte orde in het dierenrijk, de geleedpotigen. Spinnen hebben in tegenstelling tot insecten, die zes poten hebben, acht poten. Bovendien bestaat hun lijf uit slechts twee delen, een voorlijf en een achterlijf waar insecten over drie elementen beschikken. Namelijk een kop, een borststuk en een achterlijf. Bovendien beschikt de groep insecten over vleugels terwijl die bij de spinnen totaal ontbreken. Spinnen produceren ragfijne draden

waarmee ze zich ook door de wind kunnen en laten verplaatsen. Met hun webben vangen ze prooidieren en kapselen die in om deze op een later tijdstip te consumeren.

Glazen accubak

Ga eens de natuur in en richt je aandacht eens op deze soort. De variatie in soorten zie je pas wanneer je er meer aandacht aan besteedt. Een wanneer je zelf over een tuin beschikt en er gericht naar op zoek gaat kun je zo maar 10 à 15 verschillende soorten ontdekken. Ik heb ooit zelf een terrarium voor spinnen gehad. Een mooie, glazen accubak, op de bodem wat aarde en oud blad, takjes berberis met daarin talloze luizen en andere takjes die gebruikt werden om een web in te maken.

Een tiental diverse soorten uit onze tuin gevangen, daarna voor de natuurlijke hap vliegen en andere soorten insecten gevangen die als natuurlijk voedsel moesten dienen. Misschien luguber maar zeker fascinerend om de jacht hierop te volgen.

Het wordt straks weer kouder met misschien vorst of rijp in de tuinen en over de velden. U kunt schitterende foto's maken want dan komen de 'plaatjes' van spinnenwebben te voorschijn, samen met de makers ervan. De eigenaar reageert op elke vorm van aanraking in zijn web in de hoop een vette prooi te bemachtigen. Ik wens u veel plezier op uw zoektocht naar deze nuttige of griezelige maar zeker mooie diersoorten in onze natuur. Die met hun vaak kunstzinnige creaties als gereedschap om te overleven, zorgen voor die noodzakelijke balans en evenwicht, waar dan ook in onze natuur. 🕸️

van onze spinnen

*Wespspin, rechts viervlekwielwebspin. Leo van der Kooij
Foto's spinnenweb. Kars Veling*

Groen kaardertje met vlieg. Rechts kruisspin met honingbij. Annette van Berkel

Hak-al Special

over digitale apps en online tools voor de natuurliefhebber en amateuronderzoeker

Door Berry Lucas

Tegenwoordig staan de natuurliefhebber allerlei slimme digitale en online hulpmiddelen ter beschikking bij de uitoefening van zijn vrijetijdsbesteding. Zelfs de grootste digibeten onder ons ontkomen er niet meer aan. Waar je voor het herkennen van soorten vroeger een hoop ervaring en stapels herkenningsgidsen nodig had, kun je nu in een oogwenk een soort op naam brengen, met alleen maar een smartphone bij de hand.

Onze mobieltjes worden steeds veelzijdiger en krachtiger met hun scherpe camera's en gevoelige microfoons. Met een app als ObsIdentify op zak is het op naam brengen van dat ene plantje een peulenschil; de app Merlin kan uit een kakofonie van vogelgeluiden haarfijn de bijbehorende soorten filteren (zie ook het artikel van Petra Ringenaldus in de Hak-al 03-2023). Nog even en iedereen is een soortenexpert. Door ontwikkelingen op het gebied van kunstmatige intelligentie (AI) en *machine learning* en gebruik van grote databanken worden zulke applicaties alsmat geraffineerder en betrouwbaarder. Ook bij tellen, monitoren en inventariseren dient digitaal en online gemak tegenwoordig zowel de professional als de vrijwilliger. We kunnen ons al bijna niet meer voorstellen dat we waarnemingen

met pen of potlood in verregende notitieboekjes noteerden. Apps zoals Obsmap, Avimap, Telmee, Trektellen-app, Birdring en Tuinelling-app hebben een enorme boost gegeven aan het beoefenen van *civil science*.

De data met soorten en locaties en al dan niet een fotootje stromen direct door naar grote natuurgegevensverzamelingen in de cloud. Je kunt zo niet alleen iedereen met dezelfde interesse deelgenoot maken van je observaties, maar je voorziet ook wetenschappers, natuurbeschermers, beleidsmakers en overheden van nuttige informatie.

Hak-al nummer 2 van 2024 wil als special ingaan op de vele mogelijkheden van digitale, elektronische en online hulpmiddelen die we bij onze natuurhobby kunnen inzetten. Heb je ervaringen met speciale apps, heb je een favoriete waarnemingenplatform of wil je lezers attenderen op interessante informatiewebsites en hoe je deze gebruikt, dan nodigen we je uit om dit te delen via de Hak-al. Daarnaast ontvangen we ook graag bijdragen over het werken met allerlei observatietechnologie zoals de wildcamera, vleermuisdetectie en geluidsopnamen van vogels of sprinkhanen (sonogrammen) en het verzamelen en analyseren van de gegevens. 🐦

Als je een bijdrage wilt leveren, wil je dat dan via hakalopmaak@gmail.com melden aan de redactie vóór 6 april 2024.

COLOFON

Hak-al is een uitgave van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg en wordt gratis onder haar leden verspreid.

NATUUR- EN VOGELWACHT CULEMBORG (NVWC)

Steenovenslaan 20
4101 AM Culemborg
Triodosbank: NL53TRIO 0781 404 312
KvK Tiel : 40156764
e-mail : post@nvwc.nl
website: www.nvwc.nl
NVWC op Twitter: @NVWCulemborg

ANBI

(Algemeen Nut Beogende Instelling)
De NVWC is een ANBI-instelling:
een gift aan de NVWC is aftrekbaar van het belastbaar inkomen.

REDACTIE

Hoofdredacteur: Louis van Oort
Gabrielle van Appeldoorn
Berry Lucas
Vormgeving: Eric van Grieken
hakalopmaak@gmail.com

DRUK

BladNL
Oplage: 425 exemplaren

VRAGEN OVER BEZORGING

Johan de Kruif 0345 – 515 767
Distributie:
Ans van den Berg, Yme Jan en Jaaike Bosma,
Jan Dirk Buizer en Mirjam Melman,
Carolien Duivenvoorde, Jannus Geleedst,
Marga Gerards, Jurgen Geven, Gerdit Greve,
Gijsje van Ingen, Caroline van der Laan,
Yvonne Jakobs-Lommers,
Jandirk Kievit, Leo van der Kooij,
Annemarie Roelink, Wim en Carla Rubers,
Winy Verdouw, Marja ten Voorde,
Harry van de Warenburg, Frans Waroux

OVERIGE ILLUSTRATIES

Eric van Grieken

Dwergmuis

Overname van artikelen, tabellen en schema's is alleen toegestaan met de volgende bronvermelding. "Bron: Hak-al 04-2023, Natuur- en Vogelwacht Culemborg." Overname van foto's of illustraties is zonder toestemming van de fotograaf of illustrator niet toegestaan. De redactie behoudt zich het recht voor aangeleverde artikelen in te korten, aan te passen, niet te plaatsen en aangeleverde afbeeldingen niet op te nemen.

www.nvwc.nl

ADRESSEN EN INFO

BESTUUR

Contact opnemen met bestuur kan door te mailen naar bestuur@nvwc.nl of te bellen.

Kars Veling (voorzitter)

0345 – 531 689

Martin Heerschop (secretaris)

0345 – 520 380

Johan de Kruif (penningmeester)

0345 – 515 767

Gijsje van Ingen

nvwc.vaningen@gmail.com

Theo de Jong

0345 – 519 946

Ruud Post

VERTROUWENSPERSOON

Carolien Duivenvoorde
carolienduivenvoorde@pscd.nl
0345 – 505 423

INSECTENWERKGROEP

Kars Veling
0345 - 531 689
insectenoor@nvwc.nl

JEUGDGROEP

Winy Verdouw
06 – 40 80 52 08
Maartje van der Ploeg
06 – 10 75 98 66
jeugdcoor@nvwc.nl

KNOTWERKGROEP

Harry van de Warenburg
06 – 44 70 47 54
knotcoor@nvwc.nl

LEZINGEN EN CURSUSSEN

Annette van Berkel
0345 – 531 689
lezingcoor@nvwc.nl

NESTKASTWERKGROEP

Cees van Appeldoorn
Gerrit van Utrecht
post@nvwc.nl

PLANTENWERKGROEP

Bram Schenkeveld
bramschenkeveld@gmail.com

TUIN- EN KLUSWERKGROEP

Frans Waroux
0345 – 515 393
kluscoor@nvwc.nl

VOGELWERKGROEP

Gerrit-Jan Klop
06 – 51 14 86 42

ZOOGDIERENWERKGROEP

Jurgen Geven
0345 – 533 756
zoogdierenoor@nvwc.nl

VRAGEN OVER INSECTEN

Annette van Berkel
0345 – 531 689
lezingcoor@nvwc.nl
Ewoud van der Ploeg
Agrius_convulvuli@hotmail.com
Maartje van der Ploeg
peetmaartje@hotmail.com

Alleen al voor die vier schitterende Hak-als per jaar zou je lid worden!

Ontdekken, beschermen, genieten!

Leden van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg zijn graag met de natuur bezig. Al die enthousiaste leden zorgen voor gezelligheid en een goede samenwerking, voor het goede doel en zeker voor een inspirerende vereniging. Wij zijn allemaal vrijwilligers en organiseren activiteiten die openstaan voor iedereen, dus ook voor niet-leden. Lezingen, excursies of natuurwandelingen bijvoorbeeld. Op onze website staan de jaarkalenders voor de senioren en voor de jeugd. Behalve de activiteiten op de twee kalenders, organiseren de werkgroepen ook diverse eigen activiteiten.

Lid worden?

Vul het aanmeldingsformulier in op onze website: www.nvwc.nl.

Wat krijg je voor je lidmaatschap?

Vier keer per jaar het schitterende verenigingsblad de Hak-al. Aankondigingen van alle activiteiten via de maandelijkse e-mailnieuwsbrief Tsjiepl! Mogelijkheid om deel te nemen aan alle activiteiten. Lid worden van een of meer werkgroepen. Stemrecht, je kunt dus meebeslissen over het beleid van de NVWC.

Fijne feestdagen!

Fotografie Berry Lucas

Agenda NVWC

In de Tsjiepl en op de website wordt de actuele stand van zaken over de activiteiten bijgehouden.

**Deadline inleveren kopij Hak-al 2024 – 1:
11 februari 2024**

www.nvwc.nl

